

Domainerne. Det Gods, der er tillagt videnskabelige Anstalter, tilhører Alle i Folket, som have Interesse for videnskabelige Anstalter. De have Ret til at fordrø, at disse Anstalters Godsfer conserveres eller bestyres paa en saadan Maade, at de give det størst mulige Udbytte for deres Formaal. Sagen angaaer iøvrigt fornemmelig Sorø Akademie, der bestodder den største Deel af det Gods, hvorom her er Tale. Denne Stiftelse er af særdeles stor Vigtighed, ikke saameget med Hensyn til det, den umiddelbart kan udrette, som fordi Sorø Akademies Midler skulde være en stor Hjælpekilde for de øvrige videnskabelige Anstalter, som høilig behøve Hjælp heraf, ligesom jeg er overbevist om, at de uden Uretfærdighed kunne finde Anvendelse i andre videnskabelige Dismed. Det er altsaa høist betænkeligt, at de Bøndergaarde, der tilhøre Sorø Akademie, ligesom de, der tilhøre de andre omhandlede Stiftelser, skulle bortsalges efter saadanne Vilkaar, som maatte blive fastsatte af Fleerheden i en nedsat-Commissiøn. Dette blev vedtaget i sin Tid med Hensyn til Domainerne, hvorover Staten havde i en høiere Grad Disposition end over Sorø Akademies Gods eller over Universitetets Gods, og det blev kun, saavidt jeg opfattede det, der foregik, især vedtaget, fordi den høitærede Finanzminister ikke blot var enig deri, men ogsaa udtalte sig meget stærkt derfor. Det blev ogsaa paa Grund deraf antaget, at det, som var forekrevet i Lovudkastet angaaende det egentlige Domainegods, og som vist havde sin Begrundelse i de særdeles Forhold, ogsaa skulde gjælde om de senere tilkjøbte Godsfer eller de Godsfer, som vare bleyne udlagte Kronen som Panthaver, men senere erklæredes for at være Domainegods, og hvorpaa der iøvrigt ingenlunde existerede de samme Forhold som paa det ældre Domainegods. Det samme har man nu villet anvende paa 2 Eiendomme, som Sorø Akademie paa lignende Maade har erhvervet, nemlig Mørup Gaard og Nordruplund, men jeg troer ikke, at der er tilstrækkelig Grund hertil. Hvad jeg fremfor Alt troer at kunne bemærke med Hensyn til dette Lovforslag, og navnlig med Hensyn til de her omhandlede Paragrapher, er, at de videnskabelige Indretninger, hvorom der her er

Tale, udsattes for den største Fare i Fremtiden derved, at man nu ophæver det Princip, som bestandigt har været fulgt tidligere, at, naar saadanne Eiendomme afhændedes, ansattes idetmindste en Deel af den Kjøbesum, eller af det Bedelag, der skal gives derfor, til en fast Kornafgift, som kan ansees at være sikret til evig Tid. Dette er Noget, som bestandigt har været anvendt, og som vor Lovgivning stedse har holdt fast ved. Naar man istedetfor Sikkerheden i en fast Kornafgift i de Bøndergaarde, som afhændes, fastsætter en Capital, som kan opsiges, saa udsætter man sig for, at den i Tidens Løb aldeles forsvinder eller bliver saaledes formindsket, at den vedkommende Stiftelse vil mangle de Midler, som den behøver til at vedligeholde sig. I Tidens Løb forsvinde saadanne Capitaler deels paa Grund af Conjuncturerne, som kunne gjøre Panterne usikre og bevirke, at de maae sælges med Tab, og deels ogsaa ved en mindre omhyggelig Administration. Man har saa mangfoldige advarende Exempler fra den forbigangne Tid paa, hvorledes saadanne Capitaler kunne forsvinde, at det forekommer mig høist betænkeligt, at man udsætter Indretninger, der efter deres Natur skulde være evige, skulde vedligeholdes for bestandigt, for saadanne Farer. Der er desuden mangfoldige andre Omstændigheder, som forringe Indtægten af en Capital. Conjuncturerne kunne let blive saaledes, at Rentefoden gaar ned, hvad den for nogle Aar siden var paa Veie til, og som let kan blive Følgen af en fremtidig Udvikling. Det er ogsaa ikke blot muligt, men der er endog rimelig Udfigt til, at Forholdet imellem Metalværdierne og de Realiteter, som man derfor kan anskaffe sig, kan undergaae en Omvæltning, maaskee i lige Grad med den, som for flere Aarhundreder siden skete ved Amerikas Opdagelse, og det forekommer mig derfor at være usforsvarligt, at man udsætter de omhandlede Stiftelser, som ere vigtige for Vedligeholdelsen af Videnskabeligheden her i Landet, for disse Farer. Hertil kommer ogsaa den Betragtning, at man bliver nærmere ved den oprindelige Indretning, naar man istedetfor de Jordieendomme, hvorved voie Forsædne vilde sikre en videnskabelig Stiftelse, faaer en fast Kornafgift, end naar